

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 84/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho (sudca spravodajca) v konaní o sťažnosti Československej obchodnej banky, a. s., Michalská 18, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Miroslavom Vilímom, Michalská 9, Bratislava, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 478/2012-74 z 26. septembra 2013, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva Československej obchodnej banky, a. s., podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 478/2012-74 z 26. septembra 2013 porušené boli.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 478/2012-74 z 26. septembra 2013 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť Československej obchodnej banke, a. s., trovy konania v sume 213,94 € (slovom dvestotrinásť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet jej právneho zástupcu Mgr. Miroslava Vilíma, Michalská 9, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 84/2014 z 18. februára 2014 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Československej obchodnej banky, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „žalobca“ alebo „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Cob 478/2012-74 z 26. septembra 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Vo zvyšnej časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie označených práv rozsudkom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) č. k. 29 Cb 82/2012-53 z 23. októbra 2012, bola sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietnutá.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uvádza, že *«Sťažovateľ podal na Okresný súd Bratislava III návrh na začatie konania zo dňa 01. 06. 2012 voči odporcovi GOREX s. r. o., o zaplata sumy 22.021,36 € s príslušenstvom.*

Okresný súd Bratislava III v danej veci rozhodol rozsudkom č. k. 29 Cb/82/2012-53 zo dňa 23. 10. 2012 tak, že odporcu zaviazal na zaplatenie sumy vo výške 22.021,36 € s príslušenstvom, avšak nepriznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov právneho zastúpenia. V odôvodnení rozsudku uviedol, že „súd nepovažuje trovy právneho zastúpenia žalobcu za účelne vynaložené. Dôvodom je skutočnosť, že právny zástupca žalobcu vykonáva právne služby pre žalobcu na základe paušálnej, resp. tarifnej odmeny, pričom žalobca má zriadené právne oddelenie, resp. zamestnáva viacerých zamestnancov s právnickým vzdelaním. To znamená, že pokiaľ žalobca disponuje viacerými pracovníkmi s právnickým vzdelaním, ktorí môžu hájiť jeho záujmy pred súdom, neexistuje žiaden dôvod na to, aby využíval služby advokáta. Na základe toho teda podľa právneho názoru súdu náhrada trov právneho zastúpenia žalobcu nenapĺňa zákonný predpoklad účelne vynaložených nákladov v zmysle § 142 ods. 1 O. s. p.“.

Predmetné rozhodnutie Okresného súdu Bratislava III sťažovateľ považoval za nesprávne, a preto voči rozsudku Okresného súdu Bratislava III č. k. 29 Cb/82/2012-53 podal v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom poukazoval na ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a judikatúru súdov Slovenskej republiky, z ktorých podľa názoru sťažovateľa vyplývalo, že Okresný súd Bratislava III predmetnú vec nesprávne právne posúdil. Sťažovateľ pri tom poukázal na jednu zo základných zásad, z ktorej súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádza – zásada zodpovednosti za úspech v konaní upravená v § 142 ods. 1 O. s. p. účastníkovi konania, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi konania, ktorý vo veci úspech nemal.

Sťažovateľ, ktorý mal v súdnom konaní plný úspech vo veci, si uplatnil náhradu trov konania (ktoré mu vznikli v súvislosti s uplatnením svojho nároku na súde) vo výške 1.419,73 € za tri úkony právnej služby, a to: 1/ prevzatie právneho zastúpenia, 2/ podanie návrhu, 3/ účasť na pojednávaní.».

Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že:

«Sťažovateľ v odvolaní v prvom rade uviedol, že nesúhlasí s interpretáciou termínu „účelne vynaložené náklady“ Okresným súdom. Podľa jeho názoru je síce pravdou, že právo úspešného účastníka konania na náhradu trov konania ešte neznamená, že by súd

mal takémuto účastníkovi priznať akékoľvek trovy, aj nedôvodné, resp. neúčelne vynaložené, avšak rovnako z obsahu tohto pojmu nemožno vyvodiť, že by sa mala účelnosť trov konania posudzovať s prihliadnutím na to, či úspešný účastník konania, ktorý sa nechal v predmetnom konaní zastupovať advokátom, má alebo nemá sám právnické vzdelanie, resp. zamestnancov s právnickým vzdelaním. Naopak, sťažovateľ zastáva názor, že účelnosť vynaložených trov konania je potrebné posudzovať výlučne z aspektu nevyhnutnosti, resp. potrebnosti ich vynaloženia z dôvodu uplatnenia si práva na súde a jeho následného priznania súdom; a žiadne iné kritériá pri posudzovaní účelnosti takto vynaložených trov v zmysle ust. § 142 ods. II O. s. p. by sa nemali zohľadňovať.

Konkrétne, z hľadiska účelnosti, je potom potrebné prihliadať na to (i) prečo došlo k súdnemu konaniu, t. j. z akého dôvodu si navrhovateľ (sťažovateľ) uplatnil nárok súdnou cestou, (ii) ako v danom konaní postupoval navrhovateľ (sťažovateľ), resp. jeho právny zástupca (t. j. či z jeho strany nedošlo k zbytočným prietahom v konaní) a (iii) aké úkony uskutočnil právny zástupca navrhovateľa a za ktoré si uplatnil náhradu trov konania.

Sťažovateľ v tomto smere poukázal na skutočnosť, že dôvodom pre podanie žaloby, resp. uplatňovanie si nároku na zaplatenie dlžnej sumy súdnou cestou bola skutočnosť, že odporca riadne a včas nesplácal úver poskytnutý sťažovateľom na základe úverovej zmluvy zo dňa 19. 06. 2009.

Dlžník bol vyzvaný sťažovateľom, ako aj právnym zástupcom sťažovateľa na dobrovoľné zaplatenie dlžnej sumy. Dlžník však na predmetné výzvy nijakým spôsobom nereagoval, čím dal nepochybne najavo, že nemá záujem riešiť danú vec mimosúdnou cestou. V prípade, že by dlžník na výzvu právneho zástupcu sťažovateľa reagoval, je veľmi pravdepodobné, že by si sťažovateľ neuplatnil svoj nárok na zaplatenie dlžnej sumy v súdnom konaní, čo by súčasne malo za následok, že by nedošlo k zvýšeniu dlžnej sumy o trovy konania a pre obe strany by to predstavovalo úsporu nákladov.

Nakoľko dlžník neprejavil žiadny záujem na mimosúdnom riešení predmetnej veci, sťažovateľ zastáva názor, že výšku trov konania zaviniť dlžník svojim správaním ešte v predprocesnom štádiu konania.

Z tohto dôvodu sťažovateľ zastáva názor, že náhrada trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby uplatnená sťažovateľom ešte v prvostupňovom konaní je adekvátna a zároveň vynaložené trovy – náklady boli potrebné na to, aby sa sťažovateľ domohol

svojho práva na súde (keďže k mimosúdne mu vyriešeniu sporu z dôvodu zavinenia dlžníka nedošlo).

Sťažovateľ si v druhom rade, v súvislosti s nepriznaním náhrady trov konania úspešnému navrhovateľovi (sťažovateľovi) z dôvodu, že tento sa nechal v konaní zastupovať advokátom napriek tomu, že má zriadené právne oddelenie, dovolil poukázať na to, že každý účastník má právo nechať sa v konaní zastúpiť advokátom, bez ohľadu na to, či konkrétny účastník má právnické vzdelanie (resp. zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním) alebo takéto vzdelanie nemá. Právne zastúpenie je teda ponechané výlučne na vôli účastníka bez ohľadu na skutočnosť, či by bol schopný sa zastupovať aj sám a bez ohľadu na jeho vzdelanie, vek, majetok, spoločenské postavenie a pod.

Zo žiadnych ustanovení Ústavy Slovenskej republiky, ani z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, nie je možné vyvodiť záver, že v prípade účastníkov konania, ktorí majú zamestnancov s právnickým vzdelaním, resp. sami majú právnické vzdelanie a napriek tomu si zvolia zástupcu z radov advokátov, náhrada trov konania im z tohto dôvodu nepatrí.»

Sťažovateľka završuje svoju argumentáciu, poukazujúc «... na rozhodnutie Ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 45/06-32, v ktorom ÚS konštatoval, že v čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či sa právo na súdnu ochranu naplní reálnym obsahom (čl. 46 ods. 4 ústavy). Preto procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 4 ústavy). Pritom treba dbať na to, aby nikto len z dôvodu, že si uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu neutrpel oproti inému účastníkovi, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní, materiálnu ujmu v dôsledku platenia trov konania.

Zároveň sťažovateľ poukazuje na rozhodnutie NS SR sp. zn. 2 Cdo 44/2007, ktorý sa v predmetnom rozhodnutí zaoberal otázkou priznania náhrady trov konania účastníkovi, ktorý bol v konaní zastúpený právnym zástupcom – advokátom, napriek tomu, že mal sám právnické vzdelanie. NS SR v tejto súvislosti dospel k záveru, že každý z účastníkov občianskeho súdneho konania má rovnaké práva a povinnosti (bez ohľadu na to, či konkrétny účastník má sám právnické vzdelanie alebo nie), pričom skutočnosť, že zastúpený

účastník konania má sám právnické vzdelanie, nemá dopad na právo tohto účastníka na náhradu účelne vynaložených trov konania.

Tento záver NS SR potvrdil aj v rozhodnutí sp. zn. 7 Cdo 93/2012, v ktorom NS uzavrel, že: „účelnosť vynaložených trov bude vždy závisieť od konkrétnych okolností danej veci. Záver o neúčelnosti trov právneho zastúpenia (v konaní úspešných) žalovaných odvolací súd vyvodil z právneho názoru, podľa ktorého nie je možné považovať za účelne vynaložené trovy konania pozostávajúce z odmeny advokáta v prípade, ak právnická osoba, ktorá udelila plnú moc na zastupovanie v konaní advokátovi, zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo má aj vlastný právny útvar. Akceptácia o neúčelnosti trov konania (právneho zastúpenia) v týchto prípadoch by v konečnom dôsledku znamenala, že účastník konania, ktorý zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo sám má právnické vzdelanie, musí znášať aj trovy právneho zastúpenia sám. Takýto výklad je podľa názoru dovolacieho súdu v rozpore nielen s ustanovením § 25 ods. 1 O. s. p., ale aj v rozpore s ústavným princípom rovnosti občianskeho súdneho konania (pozri Občiansky súdny poriadok I. diel Komentár JUDr. Jaroslav Krajčo a kolektív str. 556).“

Je teda zrejmé, s prihliadnutím na vyššie uvedené rozhodnutia NS SR, že aj keď má navrhovateľ sám právnické vzdelanie, resp. zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním (pôsobiacich v rámci zriadeného právneho oddelenia), nemôže byť táto skutočnosť dôvodom pre nepriznanie náhrady trov konania účastníkovi konania, ktorý mal vo veci plný úspech.

Navyše súd prvého stupňa, ani odvolací súd, pri rozhodovaní o nepriznaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi – sťažovateľovi, vôbec nevezal do úvahy skutočnosť, že aj keď navrhovateľ má v centrále zriadené právne oddelenie, toto vedie rozsiahlu právnu agendu, a vzhľadom na počet sporov plynúcich z uzatvorených úverových zmlúv, nie je možné a ani efektívne, aby tieto boli všetky riešené prostredníctvom predmetného právneho oddelenia...

Sťažovateľ tiež nesúhlasí s aplikáciou nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 78/03 z 09. 09. 2004, nakoľko rozhodnutie sa týka nepriznania trov právneho zastúpenia orgánu štátnej správy – Ministerstvu financií Slovenskej republiky. Sťažovateľ zastáva názor, že prípad prejednávaný pred Ústavným súdom ešte v roku 2004 nekorešponduje s prípadom sťažovateľa, nakoľko sťažovateľ nie je orgánom štátnej správy,

ale bankou, zapísanou v obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, ktorá podniká, vedie si vlastné účtovníctvo a platí dane, aj trovy právneho zastúpenia platí z vlastných finančných zdrojov, ktoré musí vlastným pričinením nadobudnúť.».

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa, Československej obchodnej banky, a. s., na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo rovnosti účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd... rozsudkom (správne má byť uznesením, pozn.) Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob/478/2012-74 z 26. 09. 2013 boli porušené.

2. Rozsudok (správne má byť uznesenie, pozn.)... Krajského súdu v Bratislave č. k. 2 Cob 478/2012-74 z 26. 09. 2013 sa zrušujú a vec sa vracia súdu prvého stupňa (Okresnému súdu Bratislava III) na ďalšie konanie.“

Sťažovateľka sa taktiež domáha priznania úhrady trov konania.

II.

Ústavný súd 24. februára 2014 vyzval krajský súd, aby sa k sťažnosti vyjadril. Predseda krajského súdu v prípise sp. zn. Spr. 3141/14 z 18. marca 2014 okrem iného uviedol:

„Vec Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 29 Cb 82/2012 napadla na Krajský súd v Bratislave dňa 21. 12. 2012 a bola jej pridelená sp. zn. 2 Cob 478/2012. Dňa 26. 09. 2013 tunajší súd uznesením č. k. 2 Cob 478/2012-74 právoplatne rozhodol vo veci samej a následne dňa 10. 10. 2013 bol spis odoslaný Okresnému súdu Bratislava III.

Z vyjadrenia JUDr. Oľgy Bahníkovej, predsedníčky senátu 2 Cob zo dňa 14. 03. 2014 vyplýva, že tunajší súd ako odvolací súd pri rozhodovaní o odvolaní sťažovateľa posudzoval účelnosť vynaložených trov konania spočívajúcich v trovách právneho

zastúpenia, ktoré vznikli žalobcovi titulom zastupovania na základe plnej moci udelenej advokátovi.

Senát 2 Cob pri svojom rozhodovaní vychádzal z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 78/03 zo dňa 09. 09. 2004, v zmysle ktorého všeobecný súd neporuší zásadu práva na spravodlivý proces podľa čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ak účastníkovi, ktorý disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie, neprizná náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ich nepovažuje za účelne vynaložené.

Sťažnosť Československej obchodnej banky, a. s., Michalská 18, Bratislava, zastúpenej Mgr. Miroslavom Vilímmom, advokátom, Michalská 9, Bratislava, smeruje proti rozhodovacej činnosti všeobecného súdu; odvolací súd zotrúva na dôvodoch uvedených v odôvodnení uznesenia č. k. 2 Cob 478/2012-74 zo dňa 26. 09. 2013. Sťažnosť považuje za neopodstatnenú.“

K vyjadreniu predsedu krajského súdu sťažovateľka zaujala stanovisko prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 15. apríla 2014, v ktorom okrem iného uviedla:

„V predmetnej veci uvádzame, že porušovateľ vo vyjadrení neuviedol žiadne nové skutočnosti, ku ktorým by sťažovateľ nepodal vyjadrenie už vo svojej sťažnosti zo dňa 16. 12. 2013.

K tvrdeniu porušovateľa, že senát vychádzal pri rozhodovaní z nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 78/03, opätovne uvádzame, že rozhodnutie sa týka nepriznania trov právneho zastúpenia orgánu štátnej správy – Ministerstvu financií Slovenskej republiky. Sťažovateľ zastáva názor, že prípad prejednávaný pred Ústavným súdom ešte v roku 2004 nekorešponduje s prípadom sťažovateľa, nakoľko sťažovateľ nie je orgánom štátnej správy, ale bankou zapísanou v obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, ktorá podniká, vedie si vlastné účtovníctvo a platí dane, aj trovy právneho zastúpenia platí z vlastných finančných zdrojov, ktoré musí vlastným pričinením nadobudnúť.“

Keďže sťažovateľka aj predseda krajského súdu oznámili ústavnému súdu, že súhlasia v tejto veci s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd podľa § 30 ods. 2

zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 47 ods. 2 ústavy každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 1/03, I. ÚS 226/03).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Ústavný súd opakovane vyslovil, že rozhodnutiu všeobecného súdu musí predchádzať jeho postup zodpovedajúci garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a príslušnej medzinárodnej zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, najmä garanciam obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, v princípe rovnosti zbraní a v práve na kontradiktórne konanie (m. m. I. ÚS 230/03).

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je teda – okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) – aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný, a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04).

Ústavný súd pripomína, že aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v súvislosti s rovnosťou účastníkov konania používa pojem „rovnosť zbraní“, podľa svojej konštantnej

judikatúry vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predložiť svoju záležitosť a príslušnú argumentáciu za rovnakých podmienok (napr. v prípade Beer proti Rakúsku 2004, Baumann proti Rakúsku 2001, Dombo Beheer B. V. proti Holandsku 1993, Ankerl proti Švajčiarsku 1996, Komanický proti Slovensku 2002).

Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997, IV. ÚS 348/2011).

Ústavný súd už vo svojej doterajšej judikatúre vyslovil, že aj rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania možno zasiahnuť do základných práv a slobôd. Rozhodnutím o trovách konania možno predovšetkým porušiť právo na súdnu ochranu. Ústavný súd už viackrát rozhodol o (ne)ústavnosti rozhodnutí o trovách konania (II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, II. ÚS 56/05).

Rozhodovanie o trovách konania patrí v zásade do výlučnej pôsobnosti všeobecných súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania, keďže táto problematika by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade, že postup všeobecného súdu extrémne vybočoval z pravidiel upravujúcich súdne konanie v dôsledku jeho závažného pochybenia (napr. IV. ÚS 348/2011). V okolnostiach danej veci nemusel ústavný súd korigovať tento právny názor, keďže sťažnosť sťažovateľky nastoľuje podľa jeho názoru otázky zásadného právneho významu, ktoré dosahujú ústavnoprávnu dimenziu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že uvedené právne východiská sa vzťahujú na obe označené práva, ktorých porušenie sťažovateľka okrem iného touto sťažnosťou namieta.

IV.

Ústavný súd zo sťažnosti, z jej príloh a vyjadrenia účastníkov konania zistil, že krajský súd po podaní odvolania sťažovateľky proti výroku rozsudku okresného súdu sp. zn. 29 Cb 82/2012 z 23. októbra 2012 o nepriznaní trov právneho zastúpenia uznesením sp. zn. 2 Cob 478/2012 z 26. septembra 2013 napadnutý výrok potvrdil. Krajský súd v odôvodnení okrem iného uviedol, že *„je nepochybné, že účastník konania má právo zvoliť si v súdnom konaní právneho zástupcu – advokáta (§ 25 O. s. p.). Trovy právneho zastúpenia sa všeobecne považujú za účelne vynaložené trovy, avšak v každom konkrétnom prípade je potrebné posudzovať nevyhnutnosť (účelnosť) trov samostatne. V danom prípade sa aj podľa názoru odvolacieho súdu nejednalo v prípade trov právneho zastúpenia o nevyhnutné trovy, pretože žalobca má zriadené svoje právne oddelenie, ktoré vedie právnu agendu. Uvedená skutočnosť má dopad na nepriznanie trov právneho zastúpenia súdom, pretože tieto trovy za danej situácie neboli vynaložené účelne.“*

Ústavný súd poukazuje na to, že sťažovateľka považuje uvedený názor krajského súdu za *“absolútne nesprávny“* a v rozpore so zásadou rovnosti účastníkov konania [§ 18 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)], základným právom na právnu pomoc v konaní pred súdmi (čl. 47 ods. 2 ústavy), ako aj základnými zásadami, na ktorých je občianske súdne konanie založené. Ústavný súd sa s uvedenými názormi sťažovateľky stotožňuje.

Sťažovateľka v sťažnosti poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 45/06 z 20. apríla 2006, v ktorom sa okrem iného uvádza, že *„v čl. 46 ods. 1 ústavy sa zaručuje základné právo na súdnu a inú právnu ochranu. Aj úprava platenia a náhrady trov konania obsiahnutá najmä v Občianskom súdnom poriadku určuje, či sa právo na súdnu ochranu naplní reálnym obsahom (čl. 46 ods. 4 ústavy). Preto procesné predpisy, ktoré upravujú platenie a náhradu trov konania, treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 4 ústavy). Pritom treba dbať na to, aby*

nikto len z dôvodu, že si uplatní svoje základné právo na súdnu ochranu, neutrpel oproti inému účastníkovi, a to bez zreteľa na jeho postavenie v konaní, materiálnu ujmu v dôsledku platenia trov konania.“

Za ústavne konformný, zabezpečujúci plnohodnotnú realizáciu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu považuje ústavný súd právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovený v odôvodnení jeho uznesenia sp. zn. 7 Cdo 93/2013 z 19. júla 2012, na ktorý poukazuje aj sťažovateľka, kde sa okrem iného uvádza, že *„účelnosť vynaložených trov bude vždy závisieť od konkrétnych okolností danej veci. Záver o neúčelnosti trov právneho zastúpenia (v konaní úspešných) žalovaných odvolací súd vyvodil z právneho názoru, podľa ktorého nie je možné považovať za účelne vynaložené trovy konania pozostávajúce z odmeny advokáta v prípade, ak právnická osoba, ktorá udelila plnú moc na zastupovanie v konaní advokátovi, zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo má aj vlastný právny útvar. Akceptácia o neúčelnosti trov konania (právneho zastúpenia) v týchto prípadoch by v konečnom dôsledku znamenala, že účastník konania, ktorý zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo sám má právnické vzdelanie, musí znášať aj trovy právneho zastúpenia sám. Takýto výklad je podľa názoru dovolacieho súdu v rozpore nielen s ustanovením § 25 ods. 1 O. s. p., ale aj v rozpore s ústavným princípom rovnosti občianskeho súdneho konania.“*

Ústavný súd prisvedčuje názoru sťažovateľky, v zmysle ktorého zo žiadnych ustanovení ústavy ani Občianskeho súdneho poriadku nemožno vyvodiť záver, že by účastníkovi konania (konkrétne v prerokovanej veci právnickej osobe súkromného práva), ktorý má zamestnancov s právnickým vzdelaním a napriek tomu si zvolí zástupcu z radov advokátov, nemala byť priznaná náhrada trov konania.

Ústavný súd v uvedenej súvislosti zastáva názor, že interpretáciu a aplikáciu § 142 ods. 1 OSP, ktorá vedie k opačnému záveru, je potrebné vyhodnotiť ako ústavne nekonformnú.

Pokiaľ krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, ale aj vo vyjadrení k sťažnosti argumentoval nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/03 z 9. septembra 2004, ústavný súd poukazuje na to, že v uvedenom náleze posudzoval nepriznanie trov právneho zastúpenia Ministerstvu financií Slovenskej republiky, zastúpenému advokátom, teda ústrednému orgánu štátnej správy, na rozdiel od napadnutého konania, v ktorom je predmetom posúdenia priznanie trov právneho zastúpenia advokátovi, zastupujúcemu sťažovateľku, ktorá je ako obchodná spoločnosť subjektom súkromného práva.

Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 78/03 z 9. septembra 2004 vychádzal z toho, že ak je štát na ochranu svojich záujmov vybavený príslušnými organizačnými zložkami finančne aj personálne zaistenými zo štátneho rozpočtu, nie je zásadne dôvod, aby výkon svojich práv a povinností v tejto oblasti prenášal na súkromný subjekt, napr. advokáta. Pokiaľ tak napriek tomu urobí, potom spravidla nie je dôvod na uznanie týchto nákladov ako účelne vynaložených.

Tento právny názor uplatnený ústavným súdom v náleze sp. zn. II. ÚS 78/03 z 9. septembra 2004 však nemožno bez ďalšieho aplikovať v napadnutom konaní, keďže sťažovateľka sa priznania náhrady trov právneho zastúpenia advokátom v okolnostiach danej veci domáhala v súlade s § 142 ods. 1 OSP ako subjekt súkromného práva, ktorý mal v merite veci plný úspech.

Ústavný súd ďalej dodáva, že za účelne vynaložené trovy konania podľa § 142 ods. 1 OSP možno pokladať iba také, ktoré museli byť procesnou stranou nevyhnutne vynaložené na to, aby mohla riadne obhajovať svoje porušené alebo ohrozené subjektívne právo na príslušnom súde. Trovy konania vzniknuté v súvislosti so zastúpením účastníka advokátom je potrebné zásadne považovať za vynaložené účelne na riadne uplatňovanie, resp. bránenie práva a súde. Iba v celkom výnimočných situáciách, najmä v prípade zneužitia práva na zastúpenie advokátom, by mohlo ísť o trovy konania, ktoré by sa nedali kvalifikovať ako vynaložené účelne. V danej veci však podľa názoru ústavného súdu zo strany sťažovateľky o prípad zneužitia práva na zastúpenie advokátom nešlo.

Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že výklad krajského súdu v napadnutom rozsudku je arbitrárny a ústavne neudržateľný, keďže popiera účel náhrady trov konania, ktorým je kompenzácia výdavkov účastníkovi konania, ktoré musel vynaložiť v dôsledku protiprávneho konania, na účelné uplatňovanie alebo bránenie svojho práva. V súlade s tým je zákonná úprava náhrady trov konania založená na zásade úspechu v konaní, nie na zásade zásluhovosti. Úspešný je vo veci ten účastník konania, ktorého meritórnemu návrhu bolo vyhovené (mal vo veci plný úspech), čo je aj prípad sťažovateľky.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky zoberal v neposlednom rade tiež do úvahy, že namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu, ktoré je v demokratickej spoločnosti natoľko favorizované, že pri jeho výkone neprichádza do úvahy (zo strany súdov) jeho zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie (I. ÚS 2/08, IV. ÚS 197/2010).

Ústavný súd po posúdení argumentácie, na základe ktorej krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 29 Cb 82/2012-53 z 23. októbra 2012 vo výroku, ktorým sťažovateľke nepriznal trovy právneho zastúpenia, vzhľadom na vyslovené úvahy dospel k záveru, že krajský súd neposkytol sťažovateľke účinnú ochranu jej práv, a v nadväznosti na to konštatuje, že napadnutým uznesením krajského súdu boli porušené jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 a 3 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Ústavný súd preto napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) a vrátil mu vec na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], v ktorom bude viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze [§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku tohto nálezu)].

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj finančné zadost'učinenie. Sťažovateľka sa nedomáha, aby jej ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie, a preto o tomto nároku nerozhodoval.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní o jej sťažnosti advokátom Mgr. Miroslavom Vilímom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá bola 781 €.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov konania za dva úkony právnej služby vrátane DPH a režijného paušálu v sume 213,94 € je nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a neodporuje tejto vyhláške. Ústavný súd preto priznal sťažovateľke úhradu trov konania v sume uplatnenej jej právnym zástupcom.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2014